

881437 PRESS M
Suomen Kuurosokeat ry
Raii Karisaari
PL 40
00030 IIRIS

Levoton kurkiaura unelmia ja arkea

Suomen Kuurosokeat ry

Levoton kurkiaura - unelmia ja arkea on neljäs Suomen Kuurosokeat ry:n kustantama runokirja. Mukana on sekä vanhoja tuttuja sanataitureita että nyt ensimmäistä kertaa yhdistyksen runokirjassa esiintyviä kirjoittajia. Runojen lisäksi kirjassa on tarinoita. Kirja on myös kuvitettu. Myös kuvien tekijät ovat kuulonäkövammaisia. He saivat runot ja tarinat etukäteen luettavikseen, ja valitsivat itse, mitä halusivat kuvittaa. Runokirjan kannen kuva: Paula Senbom.

2 • 2005

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Helmikuu

Runo- ja taidekirjan julkistamistilaisuus

Uusi hallitus esittäytyy

Kulttuuri kuuluu kaikille

Sisältö

Pääkirjoitus. Kulttuuuri on hyvän elämän rakennusaine: T. Lehtonen...	3
Runokirjan julkistamistilaisuus: T. Lehtonen.....	4
Uusi hallitus esittäytyy.....	5
Tuntosarvet sormenpäissä: H.Viita...	6
Celia avaa ovia kirjallisuuden maailmaan: Anu Mikkola.....	7
Kädet laulavat, tunteet virtaavat: P. Rissanen.....	9
Tanssintaikaa: H. Kasurinen.....	11
Lapsuudenhäämuistelmia: Nimim. Ojoisten torppari.....	12
Runo. Sydämeen kesä tee: Eila Särkimäki.....	13
Nuoret Ruotsissa: A. Jääskeläinen.....	14
Luovan ilmaisun kurssilla Tanskassa: Sini Peltokorpi.....	15
Viisi kysymystä.....	17
Kulttuuuri kuuluu kaikille: T. Lehtonen....	18
Vinkki: Häätäilmoitukset tekstiviestillä....	19

Tuntosarven pääsiäisnumero ilmestyy 17.3. Aineiston on oltava toimituksessa viimeistään 3.3. mennessä.

Kenestä kulttuurihenkilö 2004?

Tämän kulttuurinumeron myötä toimitus toivoo lukijoiden pysähtyvän hetkeksi miettimään, kuka kuurosokea on ansainnut arvonimen "Kulttuurihenkilö 2004". Lähetä ehdotuksesi helmikuun loppuun mennessä toimitukselle.

Apurahoja jaossa

Liljanderin muistorahastosta myönnetään avustusta Suomen Kuurosokeat ry:n varsinaisille jäsenille ja kuurosokeille kunniajäsenille vapaa-ajantoimintaa varten. **Tolvasen testamenttirahastosta** avustuksia myönnettäessä otetaan erityisesti huomioon lapset ja nuoret. Tolvasen avustuksia voivat hakea Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenet ja asiakkaat. Kummankin rahaston kevään haku päättyy 31.3. Lisätietoja ja hakuohjeita Uutislehdestä ja jäsenkirjeestä.

Kannen kuvan on ottanut T.L. runokirjan julkistamistilaisuudessa. Kuvassa runokirjan tekijöitä.

TUNTOSARVI 31. vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry.
Toimitus: Päätoimittaja, tiedottaja Tuija Lehtonen, puh. (09) 54953521, tekstip. (09)54953526, faksi (09) 54953517, sähköp: tiedotus@kuurosokeat.fi
Toimitusneuvosto: Riitta Ruissalo (pj), Tuula Hartikainen, Unto Honkanen, Eija Metsämäki, Anu Mikkola, Raili Karisaari (siht.), Tuija Lehtonen (päätoimittaja).
Hinta: Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona, ja/tai sähköisenä versiona. Ruotsinkielinen Känselförteckningen ilmestyy 6 kertaa vuodessa isokirjoituksella.
Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, puh. (09) 5495 350, tekstipuh. (09) 5495 3526, faksi (09) 5495 3517, sähköp. kuurosokeat@kuurosokeat.fi, <http://www.kuurosokeat.fi>. Toimiston aukioloaika ma-pe klo 8.00-15.45
Painopaikka: Cityoffset, Tampere

PÄÄKIRJOITUS

Kulttuuuri on hyvän elämän rakennusaine

Tietosanakirjan mukaan kulttuuuri on yhteisön tai ihmiskunnan henkisten ja aineellisten saavutusten kokonaisuus. Kulttuuuriin kuuluu niin yhteisön keskenään sopimat käyttäytymissäännöt, sivistykselliset pyrkimykset kuin tekniset ja tieteelliset saavutukset. Kulttuuuri on sekä aineellista että henkistä.

Kulttuuuri yleiskäsitteenä on niin laaja, että se on helpompi käsittää jakamalla kulttuuuri eri osa-alueisiin: puhutaan tapakulttuurista, korkeakulttuurista, alakulttuurista, ruokakulttuurista. Kuurosokeille oma kuurosokeiden kulttuuuri on tärkeä ja sitä pitää kaikin keinoin tukea. Kuurosokeiden kulttuuuriin kuuluu tunteiden ilmaiseminen kirjallisuuden ja kuvataiteen keinoin. Siitä on hienona esimerkkinä juuri ilmestynyt kuvitettu runokirja Levoton kurkiaura - unelmia ja arkea.

Ihminen syntyy tiettyyn kulttuuuriin ja oppii sen tavat. Kulttuurin kautta ihminen rakentaa omaa minäänsä ja toisaalta peilaa itseään ympäristöä vastaan. Hän elää kulttuurissa ja kulttuurista. Kulttuuuri merkitsee ihmiselle siis myös käsitystä omasta itses-

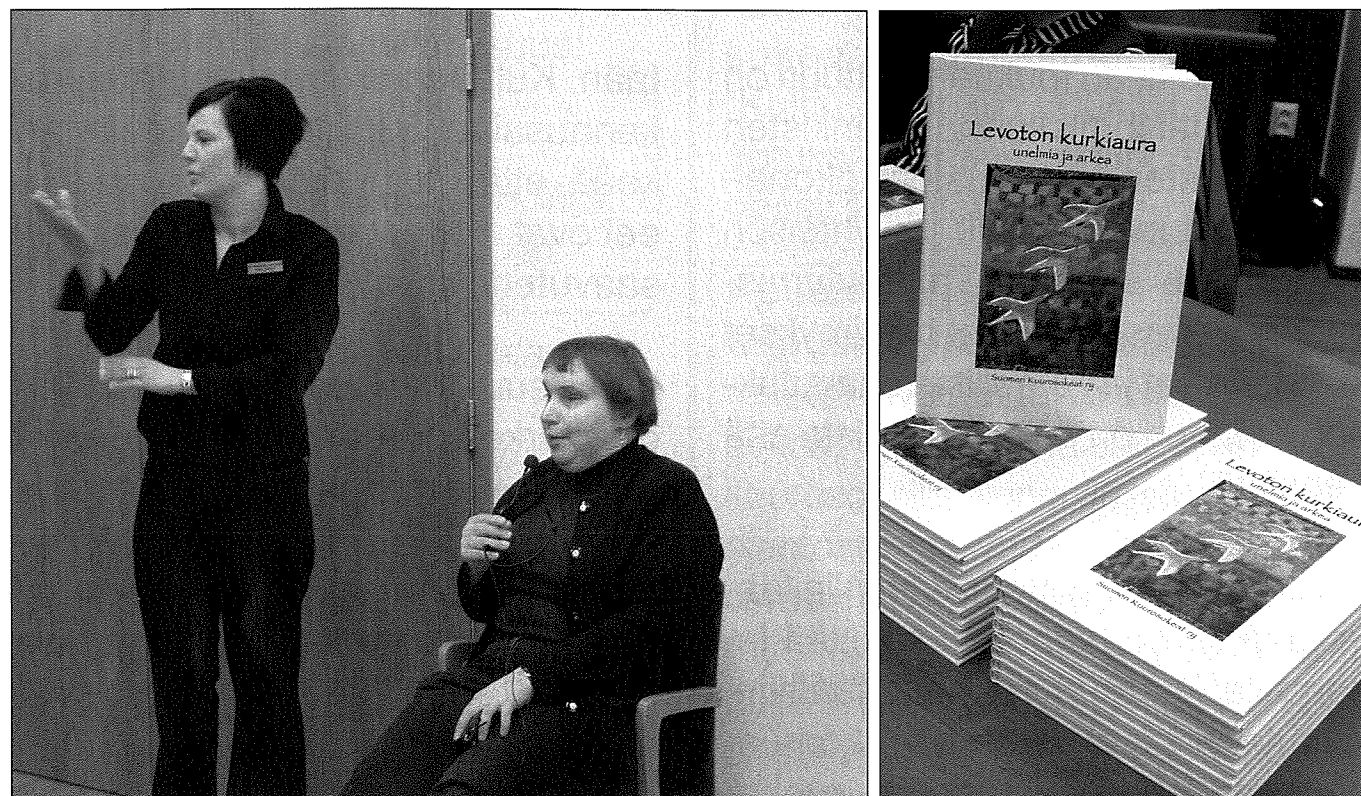
tään. Kulttuuuri on hyvän elämän rakennusaine. Siksi onkin erittäin tärkeää, että kulttuurimme eri osa-alueet ovat myös vammaisten helposti saavutettavissa.

Kirjallisuus, kuvataiteet ja musiikki ovat tärkeä osa kulttuuriamme, eikä sille ole kunniaksi, jos ihmisryhmiä suljetaan pois näistä kulttuurinautinnoista. Liikumisen, näkemisen tai kuulemisen esteitä voidaan poistaa tai esteitä voidaan oleellisesti madaltaa, mikäli näin halutaan.

Kehitys onkin menossa parempaan suuntaan. Tässä Tuntosarvi-lehdessä kerrotaan, miten kulttuurin saavutettavuutta voidaan parantaa ja kuinka vammaisten taidekoulutusta ja omien töiden markkinointia kehitetään. Jutut pistekirjoituksesta, näkövammaisten kirjaston kehittymisestä nykyiseksi valtion kirjastoksi sekä yhden viittomakielisen kuoron menestyksekkäästä taipaleesta kertovat, kuinka panostaminen kulttuurin eri muotoihin hyödyttää ja tuo iloa kaikille. Kulttuurin eri osa-alueet ovat tärkeitä myös kuntoutuksessa.

Tuija Lehtonen
Tiedottaja■

Runokirjan julkistamistilaisuus

Anu Mikkola esitti julkistamistilaisuudessa kaksi runoa, jotka löytyvät uudesta runokirjasta. Anu oli harjoitellut runojaan etukäteen yhdessä viittomakielen tulkki Miariinan kanssa, jotta runot avautuivat varmasti oikein myös viittomakielisille. Kuva: T. L.

Tuija Lehtonen

Levoton kurkiaura - unelmia ja arkea on neljäs Suomen Kuurosokeat ry:n kustantama runokirja. Runojen lisäksi kirjassa on myös tarinoita. Ensimmäistä kertaa yhdistyksen runokirjassa on myös kuvitus.

Runokirjan julkistamistilaisuus pidettiin Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa Tampereella ystävänpäivänä 14. helmikuuta. Pienimuotoiseen,

mutta lämminhenkiseen tilaisuuteen oli kutsuttu runokirjan tekijöitä ja heidän läheisiään. Toimintakeskuksesta oli paikalla asukkaita ja työntekijöitä.

Toimintakeskuksen ja tiedotuksen avauspuheenvuorojen jälkeen Anu Mikkola esitti runojaan ihailevalle yleisölle. ■

Uusi hallitus esittäytyy

Seisomassa vasemmalta Terhi, Kauko, Sanna, Tuula ja Merja. Istumassa vasemmalta Seija, Ulla, Seppo ja Pirkko. Kuva: Kalle Kiviniemi

Syyskokouksessa Turussa Suomen Kuurosokeat ry:n ylin päättävä elin eli jäsenistö valitsi yhdistykselle hallituksen vuodelle 2005. Uuden hallituksen ensimmäinen yhteinen kokous oli Onnelassa, Tuusulassa tammikuun 21. päivä.

Hallituksen puheenjohtajana jatkaa **Ulla Kungas** Tampereelta. Vuoden ensimmäisessä kokouksessa hallitus päätti, että **Seppo Jurvanen** Lappeenrannasta jatkaa varapuheenjohtajana. Hallituksessa ovat edelleen mukana myös **Tuula Har-**

tikainen Varkaudesta, **Kauko Ronkainen** Vantaalta, **Seija Troyano** Varkaudesta ja **Merja Vähämää** Nokialta. Uusi kasvo hallituksessa on **Sanna Paasonen** Jyväskylästä. Hänet valittiin erovuorossa olleen **Raimo Korpelan** tilalle.

Asiantuntijajäsenenä jatkaa **Terhi Heikkilä** Laukaalta. **Pauli Keland**er joutui luovuttamaan paikkansa toisena asiantuntijajäsenenä **Pirkko Pölöselle** Lapinlahdelta.

Hallituksen sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@pp.nkl.fi ■

Tuntosarvet sormenpäissä

Heli Viita

Pistekirjoituksen lukijoiden kädet ovat kuin perhoset paperilla. Sivusta katselevalle näyttää siltä, kuin kaksi perhosta kävelisi vieretysten paperilla laidasta laitaan ja tutkisi sitä ylhäältä alaspäin. Välillä perhoset levittävät itsensä koko kämmenninnallaan tunnustelemaan paperia ja kirjaa ja lehteä – ja tietokoneen pistenäyttöä ja näppäimiä. Perhoskätet toimivat tietoisesti ja herkästi.

Pistekirjoitusta luetaan parhaiten kahdella kädellä. Kädet työskentelevät silloin vuorottain ja välillä yhtäaikaan. Esimerkiksi Ranskassa on tutkittu, kuinka pistekirjoitusta nopeasti ja sujuvasti lukevat toimivat. On todettu, että he käyttävät lukiessaan molempia käsiään ja useita sormiaan samaan aikaan. Melkein kaikki sormet ovat lukutapahtumassa mukana, ja niillä on siinä omat tehtävänsä.

Pistekirjoitusrivin lukeminen aloitetaan vasemmalla kädellä. Useat käden sormet liikkuvat vierekkäin tunnustellen pisteriviä. Rivin puolivälissä tai loppuosassa vaihdetaan-

kin oikea käsi lukemaan, ja useat sen sormista tunnustelevat vieretysten riviä mukana. Kun rivi on luettu loppuun saakka, jää oikea käsi rivin päähän odottamaan. Silloin vasen käsi siirtyy uuden rivin alkuun ja aloittaa sen lukemisen. Kumpikin käsi pysyy kaiken aikaa paperin pinnalla eikä irrotaudu siltä kesken lukemisen minnekään.

Käsillään lukeva tunnustelee paperia sormillaan kuin perhonen tuntosarvillaan. Yksi sormi on aina varsinainen lukijasormi. Usein lukijasormi on joko etusormi tai keskisormi. Muiden sormien tehtävänä on vain tuntea pisterivi sormenpänsä alla ja pitää huoli siitä, että lukijasormi pysyy samalla rivillä sen loppuun saakka. Ne huolehtivat, että lukijasormi ei eksyile muille riveille sekä siitä, että se ei lennähdä myöskään riviltä ilmaan kesken kaiken.

Tuntuuko sormiesi päissä jo perhosilta? – Minun sormissani tuntuu. Otankin niiden alle pisteitä tai jotain muuta mukavaa tunnusteltavaksi. ■

Celia avaa ovia kirjallisuuden maailmaan

Anu Mikkola

Celia - Näkövammaisten kirjasto sai vuoden 2004 alkupuolella uudet ja nykyaikaiset tilat näkövammaisten palvelu- ja toimintakeskus Iiriksestä, Helsingin Itäkeskuksesta.

Celian historiaa

Vuonna 1890 ruotsinkieliset seura-
piirineitoset perustivat yhdistyksen nimeltä ”kirjoja sokeille”. Yhdistyksen tarkoitus oli jäljentää pistekirjoja sokeiden huviksi ja hyödyksi. Vuoteen 1892 mennessä kirjoja oli pisteytetty noin 30 kpl ja lainaustoiminta saattoi alkaa osoitteessa Eläintarhantien huvila 7.

Seuraava vallankumous näkövammaisten tiedonsaannille olivat äänikirjat. 1950-luvulla tulivat käyttöön avokelanauhoille luetut äänikirjat ja 1972 isot kuusiraitakasetit kuuntelulaitteineen. Näistä mlemmista järjestelmistä on Celia näkövammaisten kirjastossa jo luovuttu.

Tällä hetkellä äänikirjoja lainataan pääasiassa C-kaseteilla, ja näin tulee olemaan vielä useita vuosia.

Uusinta uutta Celiassa ovat digitaaliset Daisy-äänikirjat, jotka on kehitetty Ruotsissa. Daisy-kirja on CD-levy, jolle mahtuu 24 tuntia digitaalisesti äänitettyä ihmisen lukemaa tekstiä.

Daisy-kirjoja voi kuunnella joko ruotsin näkövammaisten kirjaston nettisivuilta ladattavalla ohjelmalla tai helpommin tarkoitukseen kehitetyillä kuuntelulaitteilla. Vuoden 2004 alusta kaikki uudet äänioppikirjat on tuotettu Daisy-kirjoina.

Daisy-kirjojen käytössä vaikeutena on kuuntelulaitteiden saatavuus asiakkaille. Myöntämiskäytäntö vaihtelee eikä Celia kirjastolla ole vielä määrärahaa kuuntelulaitteisiin eikä kirjakokoelmien siirtoon Daisy-kirjoiksi. Celia kirjastolla on tavoitteena siirtyä Daisy-kirjojen laajempaan lainaukseen vuoteen 2008 mennessä.

Celian tarkoitus ja palvelut

Celia kirjastosta tuli vuonna 1978 valtion omistama erikoiskirjasto, joka palvelee kirjallisuuden saralla

*Celian uudet tilat ovat avo-
rat ja valoisat (vas.). Lasten
lukunurkkauksessa voi
kuunnella sekä C-kasetteja
että Daisy-äänikirjoja (oik.).
Kuvat: T.L.*

näkövammaisia, sokeita, kuulonäkövammaisia, kuurosokeita sekä muita lukemisesteisiä, jotka eivät sairauden tai vamman vuoksi pysty lukemaan tavallisia kirjoja. Kirjasto tuottaa mm. oppikirjoja ja muuta oppimateriaalia peruskoulusta korkeakouluihin.

Kirjastossa valmistetaan myös pienten lasten koskettelukirjoja. Uutena toimintana on kuntoutuskursseilla olevien lasten satutunnit.

Äänikirjaosastolla on yli 12 000 lainaajaa. Myös pistekirjaosastolla on oma ahkera lainaajakuntansa. Pistekirjoja lukevat monet kuurosokeat ja heistä monille pistekirjat ovat ainoa ovi kirjallisuuden maailmaan. Tietokoneen omistavat asiakkaat voivat hakea koneelleen elektroni-
sia kirjoja ja käyttää kirjaston Celia-nettiä, joka on verkkopalvelu esim.

lainausta, varauksia ja tiedonhakua varten. Celian ruotsinkielinen osasto palvelee ruotsinkielisiä asiakkaita ja vieraskielisten kirjojen lainaajia.

Monet asiakkaat ovat usean osaston lainaajia tilanteen ja tarpeidensa mukaan.

Miten lainaajaksi pääsee?

Jos et vielä ole Celian asiakas, pääset lainaajaksi joko näkövammaisjärjestön jäsenenä tai toimittamalla lääkärin lausunnon kirjastoon. Lausunnosta tulee näkyä millainen lukemiseste sinulla on.

Ja sitten vaan nauttimaan kirjallisuuden rikkaasta maailmasta ja kurkotamaan kohti tietoa sekä virkistymään viihteen vauhdissa. ■

Kädet laulavat, tunteet virtaavat

Päivi Rissanen

Yleisö itkee, ottaa valokuvia ja taputtaa innoissaan. Laulavat kädet -kuoron esiintyminen Vaasan kansainvälisillä kuorofestivaaleilla toukokuussa 2004 oli menestys. Mah-
toiko esiintyjistä tuntua, että he ovat kuuluisia tähtiä?

Palataanpa hetkeksi kuoron syntyvaiheisiin. Keväällä 2002 **Anu Pörs-
ti** opettaa Hämeenlinnan Sampolas-
sa viittomakieltä. Kesäjuhla on tu-
lossa. Mitä voidaan viittoja isolla tun-
teella? Päätetään yhdessä, että vii-
totaan laulu. Viittovia kuoroja on
Suomessa jo muutama. Pian niiden
joukossa on yksi uusi: Laulavat kä-
det.

Kuuroon liittyy kahdeksan jäsentä. Kuuroja miehiä on neljä: **Johan An-
dersson, Jari Häkkinen, Harri
Laukkanen** ja **Petri Lukin**. Kuuroja
naisia on kaksi, **Tuire Korpela** ja
Kristiina Lång. Kuurosokeista mu-
kana on kaksi naista: **Riitta-Liisa
Ojala** ja **Hilja Rantatalo**.

Anun johdolla kuoro harjoittelee ja esiintyy yhä tiiviimmin. Aluksi vierail-

laan paikallisissa juhlissa. Kuoron jäsenet viittoavat ja esiintyvät koko sydämestään.

”Esiintyminen on mukavaa”, toteaa Hilja. ”Ennen esitystä jännittää, mutta lopuksi on kuitenkin hyvä tunne. Että oltiinpa me rohkeita”, Hilja kuvailee.

”Alkujännitys menee nopeasti ohi”, vakuuttaa Riitta-Liisa.

Esiintymismatkat ovat mukavia

Laulavat kädet -kuoron kulku on ollut komeaa. Toukokuussa 2003 kuoro vieraili television Lauantaivekkari-ohjelmassa. **Kirkan** ”Surun pyyhkit silmistäni pois” kosketti katsojia liikutuksen kyyneliin asti. Muutaman viikon päästä oltiin jo Kuopiossa. Siellä kilpailtiin Kuurojen valtakunnallisilla kulttuuripäivillä. Paikalla oli 1000 ihmistä. Vuonna 2004 kuoro nousi Ma.Co-yhtyeen kanssa lavalle Tampereella. Myöhemmin samana vuonna kuoro sai kutsun tulla esiintymään Vaasan kansainvälisille kuorofestivaaleille.

Hilja Rantatalo (vas.) ja Riitta-Liisa Ojala antoivat näytteen taidoistaan esiintymällä syyskokouksessa Vantaan Tikkurilassa vuonna 2002. Yleisö sai nauttia joululauluista viittomakielellä. Laulavat kädet -kuoro oli perustettu vain muutamaa kuukautta aikaisemmin. Kuva: Raili Karisaari.

“On hienoa esiintyä kuoron kanssa”, kertoo Riitta-Liisa. Hilja jatkaa: “Kuorofestivaalilla meistä kirjoitettiin, että olemme täysin sydämin lauluissa mukana”.

Kuoron ohjelmisto on jo laaja. Esiityksissä on viitottu iskelmiä ja suomalaisia kansansävelmiä. Joulun aikaan viitotaan joululauluja. Kädet tulkitsevat Anu Pörstin sovittamaa musiikkia koskettavasti. Joskus tulkinta ei rajoitu pelkkiin käsiin. “Olemme esittäneet yhden rokkikappaleen välisoiton tanssien”, Hilja muistelee.

Mitä kuoroharrastus sitten antaa Hiljalle ja Riitta-Liisalle? “Laulujen ja esitysten harjoittelu on hauskaa. Opimme esittämään laulut kauniisti

ja hyvässä järjestyksessä”, kiittelee Hilja. “Olemme ahkeria ja innokkaita harrastajia”. Riitta-Liisa vakuuttaa samaa: “Kuoronohjaaja on hyvä. Tämä kuoroharrastus on kiva”.

“Esiityksissämme musiikki ja tunnelma yhdistää kuuroja ja kuulevia”, pohtii Hilja. Esiintymismatkat puolestaan yhdistävät kuorolaisia. “Bussimatkoilla sattuu joskus kommeluksia. Sanat unohtuvat ja viittomat vaihtuvat. Ja sitten on kaikilla hauskaa”, myhäilee Riitta-Liisa.

Laulavat kädet -kuoro on ollut tauolla kevään 2004 jälkeen. Nyt heitä on pyydetty esiintymään Helen Keller –maailmankonferenssiin Tampereelle kesällä 2005. ■

Tanssintaikaa

Hilkka Kasurinen

Omassa vilkkaassa nuoruudessaani oli tanssintaikaa. Tanssipaiikkoja oli paljon. Alkoholista näissä raittiustapahtumissa ei myyty, vain pilsneriä ja limpsaa. Joillain juipeillä saattoi olla taskumatti: jos ne huomattiin, niin pois otettiin.

Tanssiminen oli ihanaa. Mutta hiki siinä tuli. Miehillä oli sisätiloissa puku, ja kravatti tiukasti kurkun ympärillä. Ilmastointilaitteita ei ollut, vain jonkinlaiset venttiilit katoissa, joista ei ollut mitään hyötyä. Oltiin kuin saunassa. Kovassa menossa tapahtui pyöryntymisiäkin. Kun ikkunoihin avattiin oli niiden edessä tungosta, kun jokainen yritti saada raitista ilmaa. Ilman pilasi osittain eteisestä tuleva tupakan savu.

Kesäisin oli mukava käydä tanssilavoilla, kun yöt olivat valoisia. Hämmäystä kesti vain hetken, ja kotiin tullessa aamu alkoi jo sarastaa.

Ravintolatansseissa kävin hyvin harvoin, sillä naisten oli yksin vaikea päästä sisään. Mukana oli oltava vähän vanhempi kaveri, myös nainen riitti kaveriksi. Ravintoloihin piti ostaa illalliskortti, joka sisälsi sisäänpääsyn ja jonkin täytetyn voi-

leivän. Ooppera-voileipä oli minun makuuni. Siinä oli suuren leivän päällä jauhelihapihvi ja paistettu kananmuna. Juomaksi oli pilsneriä. Tyttöporukassa tansseista palatesa laulettiin kadulla niitä rakkaita toivottuja iskelmiä. Nyt ovat ajat muuttuneet. Tanssipaiikat ovat harventuneet ja ne ovat kaukana. Kaikkiin ei ole turvallisakaan mennä.

Tanssi on ollut minun elämäni. Se on tuottanut minulle paljon iloa. Tanssi on myös hyvää liikuntaa: se pistää joka solun jytäämään ja pitää nikamat kunnossa. Tanssi poistaa ahdistuksen, parantaa sielunelämää ja rentouttaa sydänjuuria myöten. Tanssi pitää terveenä ja tuo toivottavasti myös pitkää ikää.

Tanssimista kaikille suosittelee Justiina, joka vieläkin tanssii peilin edessä suupielet hymyssä, kuin silloin nuoruuden hurmiossa. Tanssi ei jätä kylmäksi, siinä voi unelmoida ja keilla. Tanssi pitää ottaa syvällisesti ja nauttia siitä. Tanssi on myös osa kuurosokeiden kulttuuria. Leireillä ja pikkujoulujuhliissa on aina tanssittu. Jopa kansainvälisillä leireillä ulkomailla oli illanvietossa tanssiaiset. ■

Lapsuuden häämuistelman

Nimimerkki Ojoisten torppari

Eräänä lauantaipäivänä olin lämmintunnelmaisessa vihkiäiskirkossa. Häämarssin aikana pikkuiset morsiuksyt kulkivat morsiamen perässä kohti alttaria, missä sulhanen odotti. Mieleepä palautui ihana muisto itsestäni hunnunkantajana.

Olin 6-vuotias villikko, joka ei tahtonut pysyä hiljaa hetkeäkään, koska minulla oli niin vilkas mielikuvitus. Iskin sisaren häät olivat juhannuspäivänä sodan aikana. Kysymättä minulta, lupasi iski sisarelleen, että minä kantaisin morsiamen laahushuntua. Iski lupasi taluttaa morsiamen vihille ja luovuttaa hänet sulhaselle isoveljen oikeudella ja velvollisuudella, koska heidän oma isänsä oli jo kuollut.

Mietin, mitä tarkoittaa morsiuksen tehtävä? Sain tarkat neuvot äidiltä ja kahdelta mummilta, kuinka kantaa laahushuntua sekä ankaran varoituksen seisoa hiljaa paikallani eikä päästää mielikuvitusta lentämään.

Minut haettiin kotoa mummulaan, missä morsian pukeutui morsiusneitojen avustamana. Minut puettiin valkoiseen mekkoon, jalkaan pan-

tiin valkoiset sukat ja mustat kengät, hiuksissani oli valkoiset lettinauhat. Lopuksi vielä kiinnitettiin rintaan vaaleapunainen ruusu. Katsoin peilistä itseäni. VAU! Olinpa hieno neito! Oli kunniantehtävä päästä laahushunnun kantajaksi.

Häävieraita virtasi maalaistaloomme, viimeksi tulivat mustapukuinen rovasti ja kanttori rouvineen. Maatilan suuren pihan keskellä sireeniku-
jan ympäröimänä oli lipputanko, jossa liehui komea siniristilippu. Kes-
kelle pihaa levitettiin morsiusryijy, jonka morsian itse oli kutonut kapi-
oitaa varten. Pienelle pöydälle pan-
tiin valkoinen liina ja valkoisia ruu-
suja ja sireenejä kynttilöineen.

Rovasti käveli alttaripöydän luo, polvistui rukoukseen ja jäi odottamaan morsiusparia. Hetki alkoi musiikin soitolla. Iski varoitti ankarasti minua, etten saa keksiä hävettäviä kepposia. Kun otin morsiamen laahushunnusta kiinni iski katsoi minua kotkan-
silmillään. Iski lähti hitaasti talutta-
maan morsianta häämarssin tahdis-
sa. Koska en kuullut, minun piti ai-
noalla näkevällä silmälläni katsoa is-
kin marssia kulkiessani morsiamen

perässä kohti alttaria. Iski luovutti morsiamen sulhaselle. Asettelin laahushunnun maahan järjestäen sen kauniisti. Menin iskin ja äidin viereen ja seurailin tarkasti, miten rovasti toimitti vihkimisen. Sormusseremonian aikana sulhanen pujotti sormuksen morsiamen sormeen. Katselin tarkkaan, kuinka morsiamella oli kaunis, valkoinen puku ja päässä murattikruunu ja morsiuskimppuna iso ruusukimppu. Sulhasella oli shaketti, rinnassa ruusu muratin kera.

Vieraista joku nainen lauloi korkealla äänellä morsiusparille. Kun katselin häävieraiden laulamista mietin, miksi minä en osaa laulaa, mikä minua vaivasi? Tilaisuuden jälkeen kysyin mummolta, miksi en osaa laulaa kuten muut häävieraat. Hän selitti, että se johtuu kuulonäkövam-
mastani. Vielä mummo sanoi minulle halaten: "Ole onnellinen morsiu-
styön tehtävästä, teit sen oikein hy-
vin ja meni hienosti". Olin iloinen siitä, että olin hoitanut laahushunnun kantajan tehtävän kunniallisesti.

Päivä, jolloin selvisin hyvin hääjuhlista ja olin kiltti koko juhlan ajan ilman iskin selkäsaunaa ja ilman mitään kepposia, on pysynyt mieles-
säni koko elämäni ajan. Tätini, jonka hunnunkantajana toimin, elää vielä kunniakkaasti 90 vuotiaana oman miehensä kuoleman jälkeen reippaana ja pirteänä.■

Sydämeeni kesä tee

Eila Särkimäki

Rakkauden säveleitä.
Etsin niitä kaikkialta,
lumimajasta ja peiton alta,
peräänkuulutin sinultakin.
Hiljaa, ääneti odotin,
ihmisen ikävän karkoittajaa.
Vapaata taivaallista riemua
tahdoin koskettaa.
Kokea saisit sen sinäkin.
Koskettaa heltyvin sydämin
suloisen lämpimän virran
sipaisun sisimmässäsi.

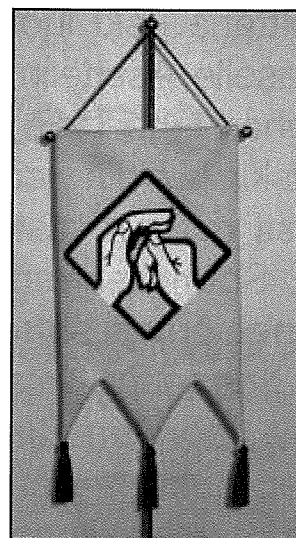
Nuoret Ruotsissa

Anu Jääskeläinen

Pohjoismaiden kuurosokeiden nuorten konferenssi ja Ruotsin DBU:n yhdistyksen 10-vuotisjuhlat järjestettiin Ruotsin Almåsassa 24.9.-26.9.2004. Kerhonvetäjä **Marianne Mielityinen** ja kerhon apuvetäjä, minä **Anu Jääskeläinen** edustimme Ruotsissa Suomen kuurosokeiden nuorten kerhoa.

Perjantain kokouksessa käsitelimme kunkin maan kuurosokeiden nuorten palvelu-, opas- ja tulkkitilanteet. Meillä riitti paljon kerrottavaa ja keskusteltavaa. Ruotsin, Norjan ja Tanskan tulkkitilanne näytti olevan hyvällä mallilla. Näissä maissa tulkinkäyttö on rajatonta. Suomessa kuurosokeat voivat käyttää 240 tuntia tulkkipalvelua vuodessa. Lisätunteja on anottava sosiaalitoimistosta erikseen ja niitä ei aina myönnetä. Muuten Suomessa tulkki-, kotiapu- ja opaspalveluja käytetään suositusti, mutta syrjäseudulla käyttö on hankalampaa, kuten kaikissa muissakin Pohjoismaissa.

Lauantaina aamupäivällä kerroimme tulevasta Pohjoismaiden nuortenleiristä, joka järjestetään Suomessa 3.7.-10.7.2005. Suunnittelim-

Ruotsin DBU sai lahjaksi mm. Suomen Kuurosokeat ry:n viirin.

me leirin ohjelmaa. Kirjoitimme jokaisen ehdotuksen muistiin. Tulkkiopas kouluttaja Kristin järjesti meille pienen seikkailun Romaniaan. Kuvittelimme reissaavamme vasta valmistuneiden tulkkiopiskelijoiden kanssa ja kuinka selviytyisimme yhdessä kuurosokeana ryhmänä opiskelijoiden välinpitämättömyydestä. Se oli jännittävä seikkailu.

Lauantaina oli myös Ruotsin DBU:n 10-vuotisjuhlat. Muistelimme DBU:n yhdistyksen historiaa. Yhdistyksellä on ollut hauskoja ja rikkaita muistoja leireistä. Onnittelimme DBU:ta Suomen Kuurosokeiden ry:n viirillä, kortilla ja Fazer suklaalla. Jokainen sai käydä onnittelemassa DBU:ta.

Vapaa-aikana meillä oli mahdollisuus uida ja sauna eli viettää yhteistä aikaa. Sunnuntaina oli rasti ja solmuleikkejä. Kahvittelun jälkeen jouduimme haikkein mielin jättämään Almåsan ja palaamaan takaisin Suomeen lentokoneella. ■

Luovan ilmaisun kurssilla Tanskassa

Sini Peltokorpi

Tanskan pohjoisosassa sijaitsee paikka nimeltä Slettestrand. Siellä järjestettiin syyskuussa 2004 luovan ilmaisun kurssi kuurosokeille. Kursin järjestäjänä toimi Nordic Culture Society, joka on kuurosokeiden lasten vanhempien luoma yhteispohjoismainen järjestö.

Kurssin vetäjinä toimi kolme taiteilijaa: laulaja **Kathrine Lerwig**, perkussionisti **Stenn Raahauge** ja tanssija **Ricardo Morrison**. Heidän tavoitteenaan oli työskennellä kuurosokeiden kanssa esteettisin tavoin. Kurssille osallistui yhteensä 12 kuurosokeaa lasta ja aikuista sekä heidän avustajansa. Tanskalaisten kuurosokeiden lisäksi osallistujia oli Ruotsista ja Norjasta.

Trinen kanssa kurssille

Sain tietää luovan ilmaisun kurssista ollessani tutustumismatkalla Tanskan Aalborgissa sijaitsevassa kuurosokeiden keskuksessa. Osallistuin kurssille yhdessä keskuksessa asuvan nuoren kuurosokean naisen, **Trinen** (nimi muutettu) kanssa. Olin tutustunut Trineen matkani ensimmäisen viikon aikana. Sain kuul-

la, että idea tämänkaltaisen kurssin järjestämiseen oli lähtöisin alun perin juuri Trinen erityisestä tavasta käyttää laulunkaltaista ääntelyä ilmaisukeinonaan.

Trine on täysin sokea, mutta hän pystyy käyttämään kuuloaistiaan jonkin verran hyväkseen äänien havaitsemisessa. Hän kommunikoi lähinnä ääntelyn ja muutamien viittomien avulla. Ääntelylle on tyypillistä laulun kaltainen melodisuus, maiskautusäänteet sekä eri äänensävyjen vaihtelu. Trine pitää kovasti siitä, jos hänen ääntelyään jäljittelee ja toistaa sitä lähellä hänen korvaansa niin, että hänen on mahdollista kuulla jäljitelty tuotos. Tällöin hän usein pysähtyy ja kääntää päätään. Toisinaan hän myös asettaa kätensä puhujan kaulalle tunteakseen puheen aiheuttaman värähtelyn.

Trine pitää paljon myös musiikin kuuntelusta. Trinen parissa työskentelevien henkilöiden mukaan eräs hänen suosikkiartisteistaan on Kathrine Lervig, yksi luovan ilmaisun kurssin työntekijöistä. Kathrinen tapa laulaa on hyvin poikkeuksellinen, sillä hän käyttää lauluissaan

sanojen sijasta erilaisia ääniä ja ään-
nähdyksiä, jotka muistuttavat hyvin
paljon Trinen tuottamia äänteitä.
Minulle kerrottiin, että Kathrine saa
muodostettua laulun välityksellä hy-
vän kontaktin Trineen.

Musiikkituokioita

Slettestrandin kurssin ohjelma koos-
tui musiikkituokiosta, joita oli aamu-
ja iltapäivisin. Näiden tuokioiden ai-
kana kokoonnuimme huoneeseen,
joka oli sisustettu erivärisillä kankail-
la tuomaan afrikkahenkistä tunnel-
maa. Huoneessa oli useita kaiutti-
mia. Lattia välitti värähtelyä hyvin,
joten tila oli tässä suhteessa täydel-
linen musiikin kuuntelemiseen tun-
toaistin kautta. Huone oli täynnä
myös erilaisia soittimia, lähinnä rum-
puja.

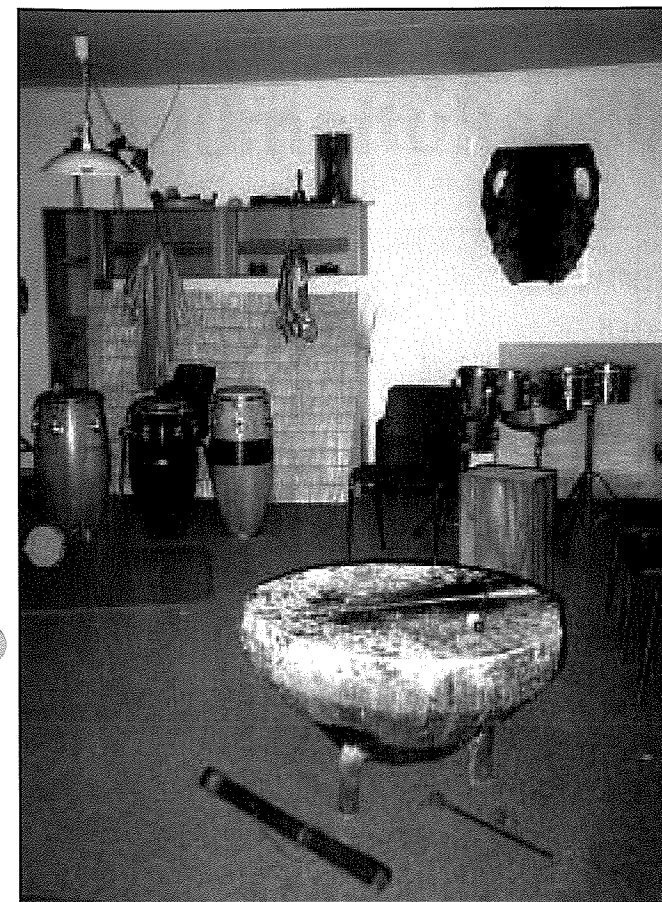
Ensimmäisellä kerralla aloitimme
kiertämällä huonetta musiikin tahdis-
sa ja tutustumalla ympäristöön sekä
erilaisiin lyömäsoittimiin. Lopulta
soitimme yhdessä samaa rytmiä eri
soittimilla. Yhdessä soittaminen
muodostuikin kaikkien tuokioiden
ytimeksi. Vuorotellen oli eri teemo-
ja. Yhtä teemaa (esimerkiksi liike) pi-
dettiin yllä hyvinkin pitkään, ennen
kuin jokin toinen taiteilijoista otti ve-
tovuoron.

Taiteilijoiden mukaan tarkoitus ei ol-
lut tehdä musiikin tai tanssin avulla

terapiaa, eikä tuokioilla ollut heidän
mukaansa pedagogisia tavoitteita.
Improvisoinnin avulla kaikki saivat
tasavertaisen mahdollisuuden osal-
listua tuokioon ja sen sisällön raken-
tamiseen.

Ricardo aloitti osuutensa usein pyy-
tämällä meitä sulkemaan silmät,
ajattelemaan kehon ydintä ja aloit-
tamaan vähitellen jonkin kehon osan
liikkeen. Tämän jälkeen saatoimme
esimerkiksi lähteä jäljittelemään ja
täsmentämään kuurosokean henki-
lön tuottamaa liikettä. Kathrine puo-
lestaan lauloi erisävyisiä teemoja,
joita toistimme hänen perässään.
Toisinaan Kathrine otti laulunsa
mallin Trineltä, joka äänteli paljon
tuokioiden aikana. Toistimmeekin
usein yhteen ääneen ryhmän kans-
sa Trinen tuottamia ääniä. Sten joh-
ti meitä rytmin suhteen ja vaihtoi
perusrytmiä aina tietyin väliajoin.
Hän kiersi myös jokaisen kuuro-
sokean henkilön luona erilaisten
rumpujen kanssa niin, että he saat-
toivat tuntea rumpujen värähdykset
kehossaan tai osallistua soittami-
seen.

Kurssi oli mielestäni erittäin onnis-
tunut ja vaikutti myös siltä, että Tri-
ne nautti musiikkituokiosta. Hän
osallistui tuokioihin äänтелеillä ja
kuunteli musiikkia keskittyneenä
tunnustellen rumpujen aiheuttamia
värähdyksiä lattiasta. Päällimmäise-

*Luovalla kurssilla käytettiin erilaisia
soittimia, pääasiassa rumpuja.
Kuva: Sini Peltokorpi*

nä ajatuksena kurssista mieleeni jäi
se, että taiteellisen luovuuden kaut-
ta voi saavuttaa uusia keinoja, joi-
den avulla kuurosokeat henkilöt voi-
vat itselleen sopivalla tavalla naut-
tia taiteen eri muodoista, sekä osal-
listua luovaan ilmaisuun ja improvi-
sointiin.

*Kirjoittaja on puheterapeutti FM, joka
kävi opiskelujensa loppuvaiheessa
Tanskan kuurosokeiden keskukses-
sa opiskelemassa lisää kuurosokei-
den henkilöiden kommunikoinnista
ja heidän kuntoutuksessaan käytet-
ävistä menetelmistä. ■*

Viisi kysymystä

1. Kuka oli Walter Runeberg ja mitä
sukua hän on kansallisorunoi-
lillemme Johan Ludvig Runebergille?
2. Miksi laskiaisenä perinteisesti syö-
dään hernekeittoa?
3. Milloin saamelaiden kansallispäi-
vä 6.2. oli ensimmäistä kertaa kalen-
terissa?
4. Mitkä yhteisöt ovat tehneet ystävän-
päivää 14.2. tunnetuksi Suomessa?
5. Elias Lönnrot tunnetaan Kalevalan
ja Kantelettaren "isänä". Mikä oli Lönn-
rotin siviiliammatti?

Vastaukset:

1. Walter Runeberg (1838-1920) oli
kuvanveistäjä ja J.L. Runebergin
poika. Walter Runegergin tunnetuim-
pia töitä on mm. J.L. Runebergin pat-
sas Helsingin Esplanadilla ja Alek-
santeri II:n patsas Senaatintorilla.
2. Entisaikoina laskiainen tarkoitti sa-
nanmukaisesti laskeutumista paas-
toon. Ennen paastoa oli tapana syö-
dä mahdollisimman täyttävää ruokaa eli
meillä hernekeittoa. Samasta syystä
torstai on hernekeittopäivä: katolises-
sa maailmassa perjantai on paasto-
päivä, jolloin ei saa syödä lihaa.
3. Vuonna 2004.
4. Sydänyhdistykset, Punainen Risti
ja Suomen Posti.
5. Lönnrot oli ammatiltaan lääkäri. Toi-
mi 20 vuotta Kajaanin piirilääkäriä en-
nen kuin hänet nimitettiin Helsingin yli-
opiston suomen kielen professoriksi. ■

Kulttuuri kuuluu kaikille

Tuija Lehtonen

Taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta vammaisille on parannettava. Toisaalta vammaisten on itse päästävä toimijoiksi mukaan tekemään ja levittämään omaa taidettaan ilman turhia esteitä. Yksinkertaista, mutta silti monimutkaista. Vai onko?

Opetusministeriö on asettanut vuosi 2003-2005 Vammaiset ja kulttuuri -toimikunnan. Sen tehtävänä on miettiä kulttuurin saavutettavuuteen liittyviä kysymyksiä ja tehdä ehdotuksia toimenpiteistä. Taiteen kokemiseen liittyvä nautinto pitäisi tehdä mahdollisimman helpoksi. Esteet eivät ole pelkästään fyysisiä tai taloudellisia, vaan mitä suurimmassa määrin myös asenteellisia. Järjestösihteeri **Heikki Majava** on edustanut Suomen Kuurosokeat ry:tä toimikunnan varajäsenenä.

Vammaiset ja kulttuuri toimikuntaa edelsi Kulttuuria kaikille -työryhmä, joka on kehittänyt asiantuntija ja kouluttajaverkoston neuvomaan kulttuurialan työntekijöitä siinä, miten kulttuuripalveluista saadaan mahdollisimman esteettömiä. Neuvontasivut löytyvät myös internetistä osoitteesta www.kulttuuriakaikille.fi.

Vammaiset ja kulttuuri -toimikunta luovutti ehdotuksensa toimenpideohjelmaksi kulttuuriministeri Tanja Karpelalle lokakuussa 2004. Kuva: Kalle Kiviniemi.

EU-rahoitteinen TARU-projekti on puolestaan kulttuurihanke, joka esittelee mediassa vähälle huomiolle jääneitä kohderyhmän taiteilijoita ja heidän tuotantoaan sekä tukee heidän työllistymistään markkinoinnin, tiedotuksen ja koulutuksen keinoin. TARU-projektin tavoitteena on nostaa vähemmistöryhmien taide tasarvoiseksi osaksi suomalaista kulttuuria. TARU jatkaa jatkorahoituksen turvin.

Eli tekeillä on paljon, mutta tekemistä myös riittää, jotta kulttuuri oikeasti kuuluisi aivan kaikille. ■

Vinkki:

Hätäilmoitukset tekstiviestillä

Hätäilmoitusten ensisijainen numero on 112. Kuulovammaisille on luotu oma GSM-palvelu, jonka avulla voit lähettää hätäilmoituksen tekstiviestillä. Helsinkiä lukuunottamatta jokaisella hätäkeskuksella on oma GSM-numeronsa. Hätäilmoitusviesti lähetetään siihen hätäkeskukseen, jonka alueella apua tarvitaan. Hätäkeskus ei automaattisesti pysty paikallistamaan, mistä tekstiviesti lähetetään. Siksi on tärkeää, että avunpyytjä antaa tarkat osoitetiedot.

Näin teet hätäilmoituksen tekstiviestillä:

1. Kirjoita hätäilmoitukseen
 - **Mitä on tapahtunut?**
 - **Missä on tapahtunut? Tarkka katuosoite, kunta välttämätön.**
 - **Ilmoittajan nimi**
 2. Lähetä viesti hätäkeskuksen GSM-numeroon, tarkista millä alueella olet.
 3. Odota lisäkysymystä
- Muista, että tekstiviestiä ei voi lähettää suoraan hätänumeroon 112!

Tekstiviestin välitys kestää normaalisti muutamia sekunteja. Juhlapyhinä viestin perillemeno saattaa kestää pidempään. Hätäkeskus vastaa viestiin lisäkysymyksellä. Jos lisäkysymystä ei tule seuraavan minuutin

kuluessa, viesti ei mennyt perille. Mikäli näin käy, tarkista että GSM-numero on oikea tai pyydä apua muuta kautta.

Hätäkeskusten GSM-numerot:

Keski-Suomi 0400 427 781
Pohjanmaa 040741 7112
Satakunta 044300 2112
Kaakkois-Suomi 0400 791 112
Pohjois-Karjala 040 751 7816
Lappi 040 722 9057
Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu 0400 425 545
Länsi-Uusimaa 0500 618 812
Itä- ja Keski-Uusimaa 040 500 0542
Varsinais-Suomi 040 843 0112
Häme 0503662239
Pirkanmaa 040 567 2112
Etelä-Savo 040 733 4112
Pohjois-Savo 0400 525 112

Tarkista kuntakohtaiset tiedot esim. internetistä sivulta www.112.fi tai omalta aluesihteeriltäsi. Hätäkeskuslaitos ei kerro internet-sivuillaan GSM-hätäilmoituksen tekemisestä. Esitettä, jossa näitä numeroita on, voi tilata Kuulonhuoltoliitosta, puh: 09-5803334 tai sähköpostilla arja.luukkonen@kuulonhuoltoliitto.fi

Vinkin lähetti aluesihteerini **Marjatta Puromäki**. Onko Sinulla hyvää vinkkiä, jonka haluat jakaa? Lähetä se toimitukseen, tiedotus@kuurosokeat.fi.